

PREMIUM

▲ Rob Brekelmans (rechts) en zwemmaat Ruud Wiegers met een 'zak' waterzakmosdiertjes. © Roel van der Aa

'Blubberballen' in recreatieplas nemen extreme vormen aan: 'Voorkom verspreiding, neem ze niet mee'

VUGHT - Ze bijten niet, geven geen gif af en je krijgt er ook geen jeuk van. Ze zijn hooguit een beetje onsmakelijk: de bolvormige, geleiachtige waterzakmosdiertjes in de IJzeren Man in Vught. De exoten zijn groter dan ooit.

Miranda van Houtum 04-09-23, 10:30 Laatste update: 04-09-23, 12:05 Bron: BD

De één vindt ze cool de ander gruwelt ervan. Met name in de buurt van het schiereiland van recreatieplas de IJzeren Man nemen de *pectinatella magnifica's*, oftewel waterzakmosdiertjes, monsterlijke vormen aan. „Een prachtig natuurverschijnsel”, reageert dierenarts Frans Smit uit Vught die meerdere keren in de week zwemt in De IJzeren Man. „Ik ben geen expert maar ik weet wel dat ze volledig onschuldig zijn. Dus dat mensen ervan gruwelen, vind ik flauwekul.”

De zachte, doorschijnende, bolvormige koloniën diertjes zijn op plekken wel een halve meter in doorsnede. Smit: „En ik schat zo'n anderhalve kilo zwaar. Als je ze oppakt, vallen ze uit elkaar. Het is een soort gelei.”

Verdere verspreiding voorkomen

Volgens Waterschap De Dommel zijn de eerste waterzakmosdiertjes in de IJzeren Man al in 2018 waargenomen en wordt de soort verspreid met schepen, ballastwater, vis, hengelsportmateriaal en vermoedelijk ook via waterplanten en aquariumplanten. „Ons advies is daarom de waterzakmosdiertjes niet mee te nemen naar andere locaties. Om verdere verspreiding te voorkomen”, aldus woordvoester Miranda van Mol. „En wij vragen ook om geen aquariumplanten of -dieren in oppervlaktewater uit te zetten.”

Of ze ook elders in het gebied van De Dommel voorkomen, is haar niet bekend. „Er is geen indicatie van wildgroei in Europese wateren.”

▲ Als je de kolonie waterzakmosdierjes oppakt, is de kans groot dat hij uit elkaar valt. © Roel van der Aa

Ook Rob Brekelmans, voorzitter van de Vughtse zwemvereniging De Dommelbaarzen, zwemt met regelmaat in de IJzeren Man. „Vooraf bij het schiereiland liggen de 'zakken' in groepjes bij elkaar. Als het mooi weer is, worden ze met de dag groter. In augustus/september zijn ze op zijn grootst. Daarna krimpen ze weer. In de winter sterven de kolonies af”, vertelt hij. „Ze bewegen niet en vormen ook geen bedreiging. Ik vind het persoonlijk wel onsmakelijk.”

De zoetwaterorganismen binden zich aan waterplanten, boten, bomen en stenen en dat kan volgens het waterschap voor overlast zorgen. Bijvoorbeeld voor Watersportvereniging IJzeren Man (WIJM). „Ze plakken onder de zeilboten”, verklaart Wim Notebaart van WIJM. „En je krijgt ze er niet zomaar met je handen vanaf. Daar moet je een schop voor gebruiken. Dit jaar hebben we ze nog niet onder de boten gezien. Het staat wel op de rol om dit probleem bij de gemeente aan te kaarten.”

Explosieve groei exoot rakelt discussie over uitdiepen op

De explosieve groei van de exoten rakelt ook de discussie over het uitdiepen van de IJzeren Man weer op. In 2020 besloot de gemeente dit uitdiepen uit te stellen tot na de verbouwing van de N65, maar omdat die voorlopig niet doorgaat, wil Notebaart actie.

„Ik verwacht dat er binnen drie maanden een voorstel naar de gemeenteraad gaat”, meldt hij. „Er is nog nooit onderhoud gepleegd aan de waterplas. Schoonmaken en uitdiepen is hard nodig. De boten lopen nu met de kiel en het zwaard vast. De originele diepte was 3,8 meter, nu is het op veel plekken niet dieper dan 1,5 meter.”

▲ Een zwemmer met een kolonie waterzakmosdiertjes. © Ron Jasker

Een gemeentewoordvoerder bevestigt dat Vught werkt aan een plan van aanpak voor het uitdiepen van de IJzeren Man. „Dat moet meer duidelijkheid geven over de kosten, de te doorlopen onderzoeken en de planning. Er is de afgelopen jaren veel veranderd in wetgeving en de kosten zijn extreem gestegen. Ook de stikstofdiscussie speelt. Het is aan het college en de gemeenteraad om te bepalen wat te doen.”

Volgens het waterschap bestrijd je de waterzakmosdiertjes in ieder geval niet door de Vughtse recreatieplas uit te diepen. „Ze zitten ergens op en bij de oevers. Dus in blijvend ondiepe gedeelten. Uitdiepen helpt niet.”

Waterzakmosdiertjes komen steeds vaker voor in Nederlandse wateren

Werner de Gier, bioloog bij Naturalis Biodiversity Center en de RUG (Groningen), vraagt zich ook af of bestrijden van de 'blubberballen' zinvol is. „De soort breidt zich uit door uit elkaar vallen en zich later weer ergens anders aan vast te hechten en door zogenoemde statoblasten te maken. Dat zijn minuscule balletjes met scherpe haakjes eraan, die zichzelf vastzetten aan onder andere watervogels. De verspreiding is dus erg moeilijk te controleren en te beheren. Zolang er nog geen probleem is voor de lokale soorten in ons zoet water is bestrijding niet nodig.”

Als de soort een heel ecosysteem over zou nemen, zou dit volgens hem wel zorgelijk zijn. „Voor zowel onze eigen niet-invasieve zoetwater-mosdiertjes, zoals het kruipend geleimosdiertje, en voor de andere dieren in onze wateren zoals vissen, insecten, en watervogels. Het is dus wel heel belangrijk dat we dit goed in de gaten houden.”

De exoten komen volgens hem steeds vaker voor in Nederlandse wateren en zijn voor de mens niet schadelijk. Cijfers heeft hij niet. „De soort komt uit Noord-Amerika en leeft hier het liefste in warme beekjes, slootjes, meren, en rivieren. De toename is te volgen op waarneming.nl. Dat ze de laatste weken vaker worden opgemerkt heeft te maken met de levenscyclus van het mosdier: nu zijn ze groot, begin herfst valt de kolonie weer uit elkaar, waarschijnlijk om zich asexueel voort te planten.”

Het klimaat kan volgens hem een rol spelen bij de toename van de waterzakmosdierjes. „Onze wateren worden steeds warmer en de observaties van wetenschappers uit Finland en Oostenrijk geven ook aan dat ze een toename zien in warmer wordende wateren. Het is nog niet echt bewezen, maar alles wijst naar een effect van het klimaat.”

▲ De "blubberballen" in de IJzeren Man zijn groter dan ooit. © Roel van der Aa